

Markedet

Tone Ognedal

18.august 2014

Markedet

Ulike markeder

- Markedet for tomater
- Aksjemarkedet
- Markedet for live bandmusikk
- Boligmarkedet
- Arbeidsmarkedet

Skal se nærmere på et par spesielle markeder

- Prostitusjonsmarkedet
- Markedet for svart arbeid

Svart arbeid

- Hvordan modellere markedet for svart arbeid?
- Hva er virkningene av svart arbeid?
- Hvem tjener på svart?

Prostitusjonsmarkedet

- Hvordan ser markedet ut?
- Hva påvirker etterspørsel og tilbud?
- Hva er virkningene av sexkjøpsloven?

Men først litt teori om markedet..

Hva kjennetegner markedet? Se spesielt på:

- Antall selgere og kjøpere
- Varene like eller forskjellige (merkevarer?)
- Hvor god info har selger? Og kjøper?
- Kostbart å skifte selger/kjøper?

Fullkommen konkurranse (Competitive markets)

MT kap. 3

Forutsetninger

- **mange, små kjøpere og selgere** - ingen har markedsmakt
- **homogene varer** - bare pris som betyr noe
- **full informasjon og ingen transaksjonskostnader** - alle kan uten ekstra kostnader kjøpe der prisen er lavest/selge der prisen er høyest

**(Nesten) ingen markeder som oppfyller alle forutsetningene.
Er da FK-modellen interessant?**

- Referansemodell
- God nok tilnærming til at den kan brukes på mange markeder
- Ettersp. og tilbudsfunksjoner brukes i andre modeller

Etterspørsel. MT kap.3 s.43-49

Hva bestemmer etterspørselen etter en vare eller tjeneste i markedet?

- Pris på varen
- Pris på andre varer
- Inntekten til kjøperne
- smak, vaner, moter etc

Hvordan modellere etterspørsel ?

Mange, små kjøpere: Betrakter prisen som upåvirket av eget kjøp. Da kan vi lage en **etterspørselsfunksjon**. Forteller hvor mange enheter (x) som etterspørres i markedet når vi setter inn en verdi på p og alle de andre faktorene som påvirker etterspørselen .

Etterspørselskurven (E-kurven)

Hvor mye som etterspørres av en vare (x) til ulike priser på varen (p) på varen, for gitt verdi på de andre faktorene. Skal bare bruke lineære funksjoner:

$$x = -ep + d \quad (1)$$

e og d er positive tall. Tegn kurven i et x, p -diagram for $e = 0.5$ og $d = 40$. Se hvordan kurven flyttes hvis e eller d endres

$$x = -ep + d \quad (2)$$

Hvor er det blitt av de andre faktorene (enn p) som påvirker etterspørselen etter varen? Pris på andre varer, inntekten til kjøperne, smak, vaner, moter etc.

Endring i disse faktorene vil gi **skift i kurven** - dvs de andre faktorene er "gjemt" i e og/eller d .

Endring i p gir bevegelse langs E-kurven.

Endring i "andre faktorer" gir skift i E-kurven.

Eksempel: Etterspørsel etter jordbær

$$X = -ep + \alpha p^a + \beta q + \gamma y + 100 \quad (3)$$

der p er pris på jordbær, p^a pris på andre bær, q pris på fløte og y gjennomsnittsinntekt i markedet. $\alpha > 0$, $\beta < 0$ og $\gamma > 0$ er konstanter (parametre).

Jordbær og andre bær er *substitutter*. Jordbær og fløte er *komplementære*. For å kunne tegne i et p, X -diagram definerer vi

$$\alpha p^a + \beta q + \gamma y + 100 = d \quad (4)$$

Og får etterspørselsfunksjonen

$$X = -ep + d \quad (5)$$

Endringer i p^a , q eller y endrer d - og gir dermed *skift* i kurven: For en gitt p endres X .

3 etterspørselsfunksjoner

- (A) $x = -2p + 200$,
- (B) $x = -p + 200$
- (C) $x = -p + 100$

forts. Etterspørselsfunksjonen

Forteller hvor mange enheter (x) som etterspørres i markedet til ulike priser (p) på varen

$$x = -ep + d \quad (6)$$

Når p øker med én enhet reduseres x med $-e$ enheter.

$$\Delta x / \Delta p = -e$$

Siden vi tegner kurven med x på horisontal akse vil vi ha p som funksjon av x : Løser (6) med hensyn på p og får

$$p = -\frac{1}{e}x + d/e \quad (7)$$

For enhver mengde x forteller (7) hva prisen må være for at markedet skal etterspørre akkurat denne mengden. Dersom x skal økes med én enhet må p reduseres med $-1/e$ enheter:

$\Delta p / \Delta x = -1/e$ kalles **stigningstallet til etterspørselskurven** (tegnet i diagram med x på horisontal akse og p på vertikal.)

Tilbudsfunksjonen. MT s.76-79

Forteller hvor mange enheter(x) som tilbys i markedet til ulike priser (p) på varen:

$$x = ap - b \quad (8)$$

hvor a og b er positive konstanter (tall).

Andre faktorer (enn p) som påvirker tilbudt mengde, som lønninger, kapitalkostnader, teknologi etc, påvirker helning og/eller beliggenhet av (8) - dvs påvirker a og/eller b .

Når p øker med én enhet øker tilbudt mengde x med a enheter: $\Delta x / \Delta p = a$

Anta at tilbudsfunksjonen er $x = 10p - 20$. Tegn den opp i et x, p -diagram.

Hvordan ser etterspørsels- og tilbudsfunksjonen ut i prostitusjonsmarkedet?

- Hvilke andre faktorer enn p bestemmer etterspørsel og tilbud?
- Hvor mye endres etterspurt mengde med pris? Og tilbudt mengde?
- Redusere etterspørselen etter prostitusjon: Gjennom økt p eller skift i kurven?

Markedslikevekt. MT.50-54

Marked med etterspørselsfunksjon $x = -0.5p + 80$ og tilbudsfunksjon $x = p - 40$.

- Regn ut likevektspris og -kvantum (mengde).
- Hvordan endres likevekten dersom etterspørselsfunksjonen endres til $x = -0.5p + 110$?
- Anta nå at tilbudt kvantum er \bar{x} , uavhengig av pris. Hva må p være for at \bar{x} skal bli solgt når (a) $\bar{x} = 50$ og (b) $\bar{x} = 20$

Hva du skal kunne:

- Forklare de viktigste forutsetningene for et FK-marked
- Forklare hva en ettersørselsfunksjon er
- Forklare hva en tilbudsfunksjon er
- Gi en tolkning av helningen langs T- og E-kurve
- Forklare hvordan pris og kvantum bestemmes i et FK-marked
- Kunne regne ut markedslikevekt med oppgitt T- og E-funksjon
- Forklare ved hjelp av en figur hva som skjer i markedet ved skift i T- eller E-kurven

Lesestoff utenom læreboka

Mange gode introduksjonsbøker i mikroøkonomi - god ide å ta en titt flere. Se etter bøker a for eksempel: J.Stieglitz, D.Rubinfeld, Pindyck and Rubinfeld, P. Krugman.

På norsk: Espen Moen og Christian Riis: Moderne mikroøkonomi, Gyldendal, 2012.